

Képzés és Gyakorlat

Training & Practice

18. évfolyam, 2020/3–4. szám

Képzés és Gyakorlat

A Szent István Egyetem Kaposvári Campus Pedagógiai Kar és
a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Karának
neveléstudományi folyóirata

18. évfolyam 2020/3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Szerkesztők:

Pásztor Enikő, Molnár Csilla

Kloiber Alexandra, Frang Gizella, Patyi Gábor;

Kitzinger Arianna angol nyelvi lektor

Szerkesztőbizottsági tagok:

Podráczky Judit, Varga László, Belovári Anita,

Kövérné Nagyházi Bernadette, Szombathelyiné Nyitrai Ágnes, Sántha Kálmán

Nemzetközi Tanácsadó Testület

Ambrusné Kéri Katalin, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs, HU

Andrea M. Noel, State University of New York at New Paltz, USA

Bábosik István, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, HU

Horák Rita, Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka (Szerbia),

Tünde Szécsi, Florida Gulf Coast University, College of Education, Fort Myers, Florida, USA

Jaroslav Charchula, Jesuit University Ignatianum In Krakow, Faculty of Pedagogy Krakow, PO

Suzy Rosemond, KinderCare Learning Center, Stoneham, USA

Krzysztof Biel, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Jolanta Karbowniczek, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Maria Franciszka Szymańska, Jesuit University Ignatianum in Krakow, Faculty of Education, Krakow, PO

Abdülkadir Kabadayı, Necmettin Erbakan University, A.K. Faculty of Education, Konya, TR

Szerkesztőség

Kissné Zsámboki Réka főszerkesztő

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Képzés és Gyakorlat Szerkesztősége

E-mail: kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

9400, Sopron, Ferenczy János u. 5.

Telefon: +36-99-518-930

Web: <http://trainingandpractice.hu>

Web-mester: Horváth Csaba

Felelős kiadó: Varga László dékán

A közlési feltételeket

a <http://trainingandpractice.hu> honlapon olvashatják szerzőink.

Képzés és Gyakorlat

Training and Practice

18. évfolyam, 2020/3-4. szám

Volume 18, 2020 Issue 3-4.

Jelen kiadvány az „*EFOP-3.6.1-16-2016-00018 – A felsőoktatási rendszer K+F+I szerepvállalásának növelése intelligens szakosodás által Sopronban és Szombathelyen*” című projekt támogatásával valósult meg.

KOVÁCS ZSÓFIA¹ – PRISZTÓKA GYÖNGYVÉR²**Vízbiztonság és úszáskompetenciák megjelenése az iskolai tantervekben, utasításokban és tervezetekben**

Tanulmányunkban a nemzetközi szakirodalom segítségével járjuk körbe az úszástudás fogalmát. A meghatározásokat követően figyelembe véve korunk paradigmáját, a kompetencia³ alapú iskolai úszásoktatást vizsgáljuk. Korábbi történeti-összehasonlító elemzésünk során összegyűjtött adatok alapján vetjük össze 1918-tól 2020-ig bezárólag a köznevelésben megjelent elemi- és polgári iskolákra vonatkozó utasításokat, tanterveket, az általános iskolák tantervi tervezeteit és alkalmazott tanterveit. Az elemzés során a vizsgált dokumentumokat a szerint csoportosítjuk, hogy a vízbiztonság és úszáskompetenciákból melyek jelentek meg pontosan. Eredményként bemutatjuk mely tantervek épültek leginkább a legfontosabb kompetenciákra, és házáinkban milyen irányban fejlődik az iskolai úszásoktatás.

Bevezetés

Az úszás az egyik legrégebbi mozgásforma, története egészen az őskorig vezethető vissza. Az úszást, mint sportmozgást egész életünkben űzhetjük, kisgyermekkortól egészen időskorig ajánlják sokak számára az egészségmegőrző és fejlesztő, valamint életmentő funkciója miatt. Mindemellett csak magabiztos úszástudással rendelkezők számára nyílnak meg biztonsággal a vízhez kötődő szabadidős- és rekreációs tevékenységek, mint például a kajakozás, szörfözés, supozás, boardozás, búvárkodás vagy sznorkelezés (Giehl és Hahn, 2010).

Célkitűzés, kutatási kérdések

Tanulmányunk egyik célja az úszástudás fogalmának, tartalmi elemeinek a nemzetközi és hazai szakirodalmak alapján történő bemutatása. További célunk feltárni és összevetni az elemi és polgári iskolák utasításait, tanterveit, az 1928-1940 között átalakított nyolcosztályos népiskolák, valamint az általános iskolai tantervekben, tervezetekben megjelent „iskolai” úszásoktatás

¹ doktorjelölt, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar, „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs; tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar, Testnevelés és Mozgásközpont, Pécs; kovacs.zsofia2@pte.hu

² egyetemi docens, Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Sporttudományi és Testnevelési Intézet, Pécs; gyongy@gamma.pte.ttk.hu

³ „...olyan általános képességet, amely a tudáson, a tapasztalaton, az értékeken és a diszpozíciókon alapszik, és amelyet egy adott személy tanulás során fejleszt ki magában.” (Idézi Coolahan-t, Mihály, 2003)

tartalmi változásait, kiemelt figyelmet fordítva a vízbiztonság és úszáskompetenciák megvalósulására. Vizsgálatunkban a következő kérdésekre kerestük a válaszokat. Mit jelent az úszástudás? Beszélhetünk-e kompetencia alapú iskolai úszásoktatásról hazánkban, illetve a meghatározott vízbiztonság és úszáskompetenciákból mennyi jelenik meg a tantervekben? Kérdéseink megválaszolásához két hipotézist fogalmaztunk meg:

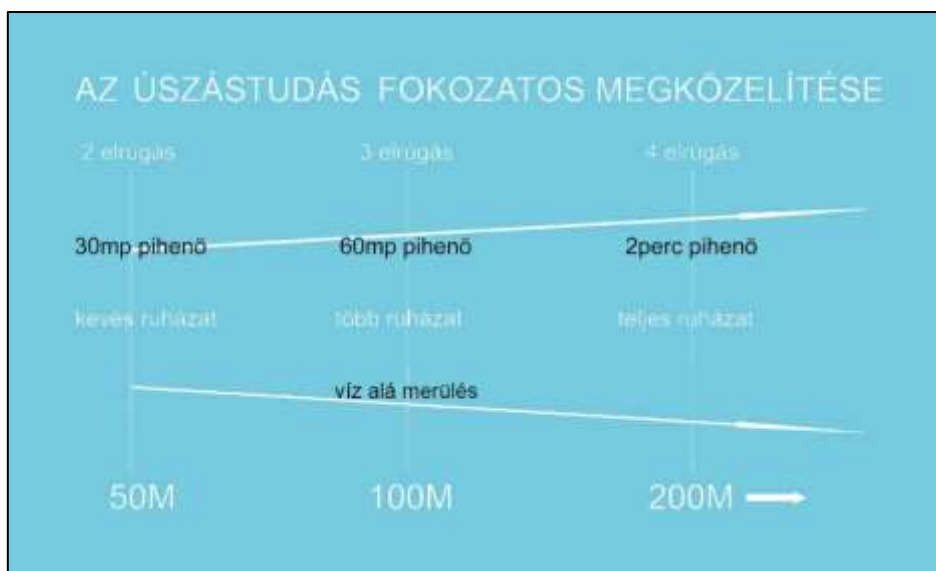
H1: Magyarországon az úszástudás és a vízbiztonság fogalma, tartalmi meghatározása keveredik.

H2: A tantervi előírások sokkal inkább az úszómozgásos feladatokra koncentrálnak, mint a vízbiztonsághoz szükséges készségek kialakítására.

Az úszástudás elméleti háttere

Whiting szerint úszó az, aki képes megbirkózni egy váratlan és akaratlan elmerüléssel. Giehl és Hahn (2010) megfogalmazása alapján az számít jó úszónak, aki 200 méternél többet, több úszásnemben is tud a vízben előre haladni, veszélyes helyzetben pedig képes segíteni embertársán. Rengeteg értelmezést és definíciót lehetne még felsorolni az úszástudásra vonatkozóan, hiszen országonként változó mind a távolság, mind az úzás kivitelezése (pl. úzásnem, víz alá merülés, szimulációs feladatok teljesítése). Tanulmányunk szempontjából kiemeljük Stallman és munkatársai munkásságát. A szakemberek átfogó kutatásba kezdtek a kétezres években, amely vizsgálatok célja az volt, hogy pontosabban meg tudják határozni a vízbiztonság és az úszástudás fogalmát. Vizsgálták a vízbefulladás okait, kikérdeztek túlélőket, emellett 18 különböző ország 25 úszásoktatási programját elemezték, amelyek segítségével árnyalni tudták az ismert definíciókat. Munkájuk során szimulációs gyakorlatokat is végeztek diákokkal iskolai úszásoktatás keretein belül. A tanulmányban meghatározott fogalmakat nemzetközileg elfogadott, közös értelmezésnek szánták annak érdekében, hogy az úszástudás az úzásnemek bizonyos szintű tudása mellett, ténylegesen képes legyen az egyén a vízbefulladás megelőzéséhez. Ennek nyomán a vízi jártasság fogalmát felváltotta a vízi kompetencia fogalma, amely nem csak a vízfelszínen történő A-ból B-pontba, előre és hátra haladó úszómozgást takarja, hanem a vízben zajló mozgás valamennyi aspektusát magában foglalja. A szakemberek megállapítása jogos, nem lehet egy adott távra csökkenteni az úszástudás definícióját. A vizsgálat eredményeként meghatározták az *úszástudás zónája* fogalmat (1. ábra), amolyan progresszív megközelítésként az úszástudás meghatározása céljából. A minimális szint 25 méter egy úzásnemben történő teljesítése - ami hazánkban az általános iskola első két évfolyamában az elfogadott követelmény -, az oktatási céltávolságot is jelenti. A megállapítás szerint a 200 méter fokozatos

elérése közelíti meg magát az úszástudás fogalmát. Az azt meghaladó távolságot nehezített körülmények között - pl. teljes ruházattal és/vagy nyílt vízben - végrehajtó egyént, biztonságos szintű vízikompetenciákkal rendelkező úszónak neveznek. A távolság és a mélység növelésével a korábbi készségek fejlődése mellett új készségek jelennek meg, amelyek során a mozgások egyre kifinomultabbakká válnak (Stallmann és mtsai, 2008; Stallman és mtsai, 2017).

1. ábra: Az úszástudás fokozatos megközelítése Stallman (2008) alapján

Nemzetközi szinten a World Health Organization (továbbiakban WHO) munkacsoportjai folyamatosan foglalkoznak a témakörrel, és különböző országok oktatási rendszereit vizsgálják annak érdekében, hogy létrehozzanak egy nemzetközileg elismert vízbiztonsági tervet. Ilyen program a „SwimSafe” (2005-től), ami egy alapvető úszástudási képzés, amely során már kimutathatóan csökkent azokban az országokban a gyermekek vízbefulladásának aránya, ahol ez a program zajlik. Az északi országokban külön definíciót⁴ határoztak meg 1996-ban, amelyhez igazítják az iskolai úszáskövetelményt. Ezen kívül említhető az ausztrál vízbiztonsági stratégia, továbbá a belgák, észtek, svédok, franciák és csehek iskolai úszásoktatása is, ahol külön vízbiztonsági oktatásban részesülnek a diákok a működő iskolai úszásoktatáson belül (Kankaanpää, 2011; Royal Life Saving, 2017; Univ.de Rouen, 2015; WHO, 2014).

Az úszástudás és a vízbiztonság fogalma nem könnyen behatárolható. Vannak országok, ahol ezt teljesen szétválasztják, és vannak, ahol már-már szinonimaként kezelik ezeket a fogalmakat. Ebből adódóan a megfelelő fogalomhasználat, a készségek, képességek meghatározása,

⁴ Nordic definition: A meghatározás szerint az rendelkezik jó úszási képességgel, aki víz alól (merült állapotból) indulva felszínen 200 métert képes folyamatosan úszni, melyből 50 métert háton úszva tesz meg.

és a vízbefulladásos balesetek megelőzése érdekében a 2011-es „World Congress on Drowning” konferenciát követően munkacsoportot állítottak fel kutatókkal és az International Life Saving Federation (Nemzetközi Élet- és Vízümentő Szövetség) tagjaival. A kutatás még jelenleg is zajlik, de így is hatalmas előrelépésnek számít az 1. táblázatban látható, a vízbiztos úszástudáshoz szükségesnek tartott 15 kompetencia részletes és tanulmányokkal alátámasztott, meghatározása (WHO, 2014).

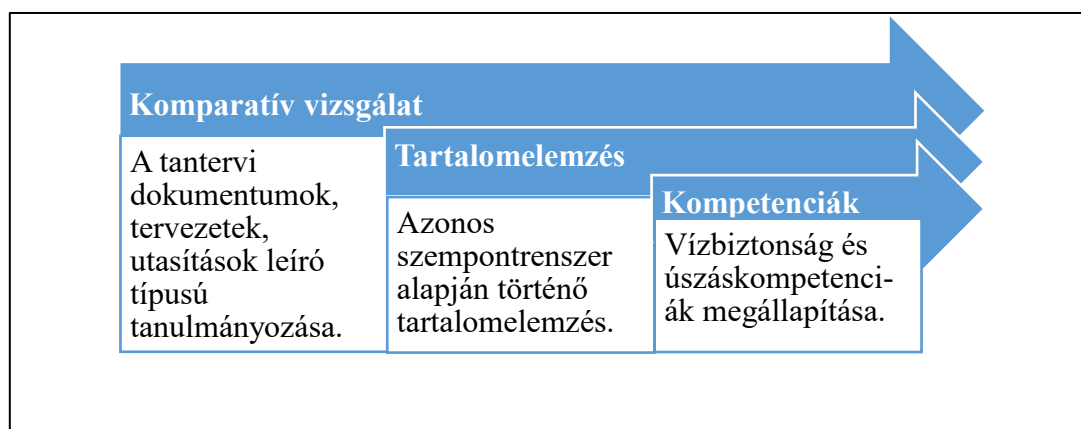
Vízbiztonság és úszáskompetenciák (15)			
1	Biztonságos vízbelépési kompetencia vízbe jutás (környezet); felszínen lebegés	8	Mentőmellényben történő biztonságos úszás kompetencia PFD mentőmellény
2	Légzésszabályozás kompetencia integrált és hatékony légzés	9	Ruhás úszás kompetencia nem szándékos vízbeesés
3	Helyhez kötött felszíni kompetencia felhajtóerő-szabályozása légzéssel (lebegés); felszínen maradás minimális energiabefektetéssel	10	Nyílt vizes kompetencia hideg gyengítő hatása, mentális képzés, medencés szimulációs gyakorlatok
4	Vízorientációs kompetencia forgások előre-hátra (gördülés); fordulások jobbra-balra	11	Helyi veszélyek ismerete kompetencia természet ismerete (öblök, kikötők, hullámzás)
5	Úszási kompetencia előre, hátra és/vagy oldalra úszás	12	Kockázati tényezők felismerése, értékelése kompetencia kockázati tudatosság, helyzet értékelés, elkerülés
6	Víz alatti kompetencia felszíni úszás (manőverezés); búvárúszás (víz alatti úszás – mell láb, delfinrúgás, mászóruágás, előretett kar (mélység növelése)	13	Személyes kompetenciák értékelése személyes kompetenciák ismerete
7	Biztonságos kimászás, érkezés kompetencia ruházattal, párkányon, nem feszített víztükrű medencében mélyből magasba történő teljes test kiemelése a partra	14	Mentési kompetencia helyzetfelismerés; fuldokló biztonságos kiségitése
		15	Vízbiztonsági kompetencia attitúd; értékelés

1. táblázat: Javasolt vízbiztonság és úszáskompetenciák Stallman és munkatársai (2017) alapján

Mindezek alapján az úszástudás, az úszás képessége, nem csak az úszásnemek helyes kivitelezését foglalja magában, hanem komplex képesség, ami a készségek fejlesztésével fejlődik, és amelynek elsődleges célja a vízbefulladás megelőzése. A fent összegzett tanulmány írói az oktatási anyagok átvizsgálását és átalakítását javasolják az elért eredményeik tükrében. A WHO (2014) konklúziója, hogy minden országnak saját körülményeihez képest kell kidolgoznia vízbefulladás-megelőzési stratégiáit, és törekedni kell egy nemzeti vízbiztonsági terv létrehozására, amely globális partnerséget hozhat létre a vízbefulladás megelőzésére.

Anyag és módszer

Vizsgálatunkban 1918-tól 2020-ig vizsgáltuk a köznevelésben szereplő úszásoktatás követelményeinek változásait a fellelhető tantervi előírások alapján, a történeti-összehasonlító, leíró jellegű tartalomelemzés módszerével. Az elérhető dokumentumokat azonos szempontrendszer szerint elemeztük, elsősorban a vízbiztonságra és az úszáskompetenciákra fókuszálva. A kompetencia, mint fogalom az 1990-es évektől kezdődően jelent meg az oktatás követelményeiben (tantervek, kimeneti követelmények), amikor a tárgyi tudás fejlesztése mellett azok felhasználhatóságának és alkalmazásának fejlesztése került a figyelem középpontjába. Ez viszont nem zárja ki azt, hogy a tanulás folyamatában ne lettek volna jelen akár az előző évszázadban is. Ennek megfelelően a megjelent tervezetekben és tantervekben leírtak alapján beazonosíthatók az úszás és vízbiztonságot jelentő kompetenciák, lehetővé téve az összehasonlítást.

2. ábra: A hazai iskolai úszásoktatás tantervtörténeti vizsgálatának folyamata

A vizsgált dokumentumok száma 31 db, amelyből 26-ban jelent meg 1918-2020 között az úszás oktatása, mint lehetőség a köznevelési intézmények számára. Az elemzett 26 db dokumentumban a korábban meghatározott (1. táblázat) 15 kompetenciából 10-et vizsgáltunk. A kimaradt kompetenciák (5 db) megállapításához szükséges lett volna a vizsgált korszak gyermekeit látni a vízben történő mozgás végrehajtása közben. Az elemzés során a tantervekben, utasításokban és tervezetekben megfogalmazott feladatokra és követelményekre koncentráltunk. A 2. táblázatban a vizsgált 26 dokumentum kompetencia alapú összehasonlítása látható. A csillaggal jelölt évszámok, a kiegészítő dokumentumokat jelölik, például a szakosított osztályra (1973) íródott tanterv. Az ilyen típusú dokumentumok beillesztésével célunk a historiografikus kontinuitás megőrzése volt, egyfajta átmenetet képezve a megjelent és elfogadott tantervek, utasítások

között. Ezen kívül a kerettantervek megjelenésétől kezdve, a nemzeti alaptanterveket nem jelöltük a 2. táblázatban, mivel a részletes követelmények a kerettantervekben találhatóak. A vizsgált dokumentumokban (egy kivételével – 1932) a legalapvetőbb 5 kompetencia megtalálható, amelyek egy úszófoglalkozáson biztosan megjelennek: (1) a vízbemenetel-, (2) a légzésszabályozás-, (3) a helyhez kötött felszíni-, (5) az úszási-, és (7) a biztonságos kimászás és érkezés kompetenciája.

A további öt, általunk vizsgált kompetencia és a hozzájuk csatolt feladatok a következők:

Vízorientációs kompetencia. A tartalomelemzés során (4) azokat a feladatokat figyeltük, amik a vízben történő forgásokat, felszínen maradást és taposásokat jelölik. Sportági átfedésként a vízilabdázást és uszonyosúszást fogadtuk el, mivel mindkét sportmozgás esetében fontosak a gyorsan végrehajtott fordulatok hol vertikálisan, hol horizontálisan.

A víz alatti kompetencia (6) vizsgálatakor a vizes sportágakat vettük figyelembe. Elfogadtuk a búvárúszást, továbbá a víz alatti úszás feladatait. Hangsúlyozzuk, hogy a nemzeti alaptantervek mindegyikében megfogalmazódik a víz alá merülés feladata, ugyanakkor ez a gyakorlat nem egyenlő a víz alatti tájékozódás képességével.

A nyíltvízes kompetencia (10) meglétét az uszodaépítések megkezdéséig jelöltük, mivel korábban az oktatások jellemzően folyók, tavak elkerített részein és folyami uszodákban zajlottak, ami teljesen eltérő közeg napjaink épített uszodáitól. A köznevelésben 1959-től vált kötelezővé az iskolai úszásoktatás, és 1960-tól kezdődött az első uszodaépítési program (Kutassi, 1981). Így az 1960 után megjelent és vizsgált tervezeteknél csak akkor tüntettük fel a nyíltvízes úszás kompetenciáját, amikor az külön megfogalmazásra került.

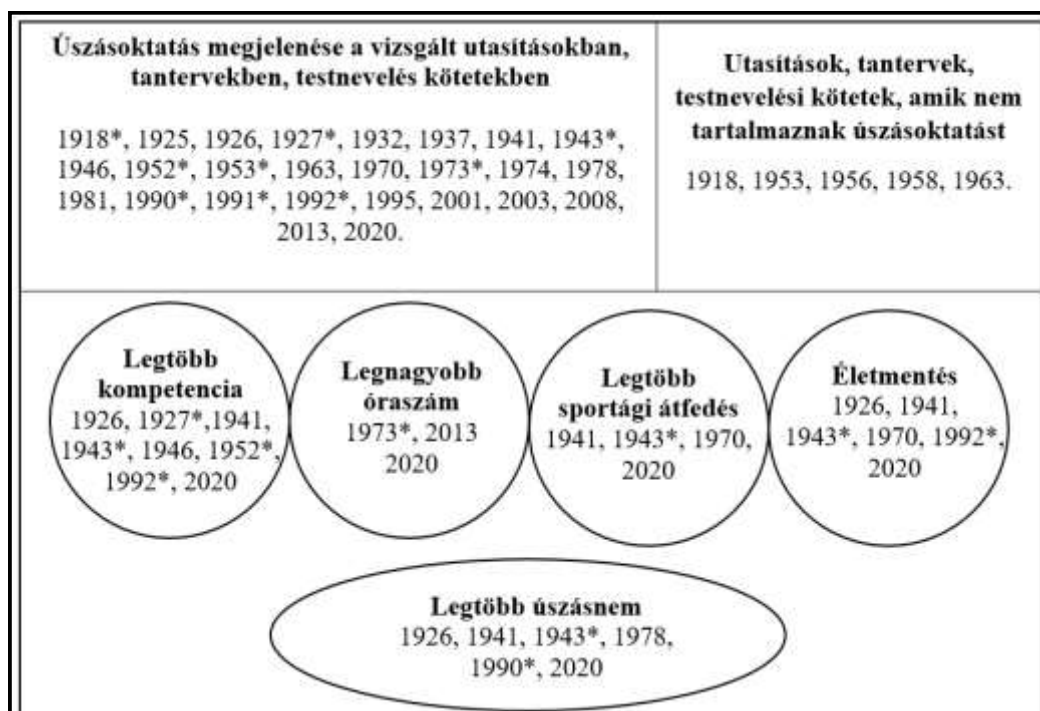
Ehhez a 10-es kompetenciához csatoltuk a helyi veszélyek ismeretét (11), ami a természetes vizek fizikai, természeti törvényszerűségeinek ismeretét (öblök, kikötők, hullámozás, vízmélység) foglalja magában. Ezen felül akkor került feltüntetésre a táblázatban, amennyiben külön megnevezésre került a „veszélyek ismerete”.

Végezetül a (vízből) mentési kompetencia (14) a vízimentés és vízből mentés tantervi megjelenésekor kerültek feltüntetésre.

Eredmények

Kritikus szemlélettel álltunk hozzá a tantervek, tervezetek történeti-összehasonlító elemzése során vizsgált vízbiztonság és úszáskompetenciák meghatározásához. A dokumentumokban voltak egyértelműen pontos és információban gazdag, lényegre törő, képekkel illusztrált leírások, és akadtak hiányos, vagy korunk számára értelmezhetetlen közlésekkel rendelkezők is. A

2. táblázat azt foglalja össze, hogy a kiadott tantervekben, utasításokban és az oktatást meghatározó egyéb dokumentumokban a meghatározott szempontrendszer alapján milyen kompetenciák jelentek meg. Egy-egy korábban kiadott tanterv, tervezet részletesebb és célorientáltabb feladatokkal, követelményekkel járult hozzá az úszásoktatás minőségéhez. A kompetenciák tükrében a leginkább lefedett dokumentumok az 1926-os, 1927-es, 1941-es, 1943-as, 1946-os, 1952-es és az 1992-es volt. A legújabb 2020-as kerettanterv a vizsgálható 10 kompetencia közül 9-et tartalmaz, ami azt jelenti, hogy pozitív irányba fejlődik a vízbiztonságot elősegítő, kompetencia alapú iskolai úszásoktatás.

3. ábra: Vízbiztonság és úszáskompetenciák megjelenése (10) a vizsgált időszakban (1918-2020)

A 3. ábra annak összegzése, hogy a vizsgált időszakban kiadott tantervekben és tervezetekben melyik években jelent meg maga az úszás oktatása, mint lehetőség. Csillaggal a kiegészítő dokumentumokat jelöltük. Az évszám duplikációk – 1918, 1953, 1963 – nem véletlenek, az adott év(ek)ben több tantervi tervezet, kiegészítő dokumentum is megjelent.

Kiadás évszáma/ Kompetenciák	1. Vízbemenetel	2. Légzés-szabályozás	3. Helyhez kötött felszíni	4. Vízorientáció	5. Úszás	6. Víz alatti	7. Kimászás, érkezés	10. Nyíltvízes	11. Helyi veszélyek ismerete	14. Mentés	Összesen
1918*	x	x	x	x	x		x	x	x		8
1925	x	x	x	x	x		x	x	x		8
1926	x	x	x	x	x		x	x	x	x	9
1927*	x	x	x	x	x	x	x	x	x		9
1932	x		x		x		x	x	x		6
1937	x	x	x		x		x	x	x		7
1941	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
1943*	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
1946	x	x	x	x	x	x	x	x	x		9
1952*	x	x	x	x	x	x	x	x	x		9
1953*	x	x	x		x		x	x	x		7
1963	x	x	x		x		x				5
1970	x	x	x	x	x		x			x	7
1973*	x	x	x		x		x				5
1974	x	x	x		x		x				5
1978	x	x	x	x	x	x	x				7
1981	x	x	x	x	x	x	x				7
1990*	x	x	x	x	x		x		x		7
1991*	x	x	x	x	x	x	x			x	8
1992*	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
1995	x	x	x		x		x		x		6
2001	x	x	x		x		x		x		6
2003	x	x	x		x		x		x		6
2008	x	x	x		x		x		x		6
2013	x	x	x	x	x		x		x		7
2020	x	x	x	x	x	x	x		x	x	9
Össz.	26	25	26	16	26	10	26	12	19	7	

2. táblázat: A vízbiztonság és úszáskompetenciák megjelenése a vizsgált utasításokban, tantervekben és tantervi tervezetekben 1918-2020

Az elemzés eredménye alapján az úszástanítás összesített, legfontosabb tantervi célkitűzéseit az alábbiak szerint fogalmazzuk meg:

- a gyermekek ismerjék meg a sajátos tulajdonsággal rendelkező közeget a vízhez szoktatás módszerével;
- sajátítsanak el egy (vagy több) úszásnemet a jártasság, készség szintjén;

- balesetnél, veszély esetén tudjanak segítséget adni önmaguknak és másoknak;
- ismerkedjenek meg más vízben úzhető sportágakkal.

Az 1995-től 2012-ig megjelent nemzeti alap- és kerettantervekben az alábbi oktatási folyamat figyelhető meg:

- (1) vízhez szoktatás;
- (2) minimum egy biztonságot nyújtó úszásnem mélyvízben, 25 m folyamatos úzás;
- (3) vízbiztonsággal kapcsolatos alapvető szabályok;
- (4) veszélyek és higiénia ismerete;
- (5) ugrások, víz alá merülések, versengések.

Az utasításokat, tanterveket és tervezeteket vizsgálva jól nyomon követhető az iskolai úszásoktatás fejlődése az elmúlt században. A 2020-as kerettantervi módosításban visszatérő elemként kerül be a víz alatti úzás és a vízből mentés gyakorlata. Az úszásoktatásra vonatkozó lépésekkel közelebb kerül a testnevelés oktatása Hamar megállapításához, amely szerint: *„A testnevelés ma már nem elsősorban a tornaterem négy fala közé zárt, az iskolától távol eső sportpályákon zajló testgyakorlást jelent, hanem olyan tanítási területet jelöl, amely más területekkel, tantárgyakkal karöltve igyekszik megoldást találni korunk globális kihívásainak ráeső részére”* (Hamar és mtsai, 2018, p. 28).

Megbeszélés

A szakirodalmak és a hazai köznevelési dokumentumok elemzése során megállapítottuk, hogy Magyarországon az úzástudás és a vízbiztonság fogalmi meghatározása nem különül el élesen egymástól, így első hipotézisünk (H1) igazolást nyert. A nem megfelelő úzástudás, valamint a vízbiztonság hiánya napjainkban is meglévő probléma mind a fiatalok, mind a felnőttek körében. Ezt mutatja több tanulmány, és erre utalnak azok az erőfeszítések is, amelyek a vízbefulladás megelőző és az úszásoktatást elősegítő programként jelennek meg.

A kompetencia alapú vizsgálat bizonyította, hogy ugyan beszélhetünk kompetencia alapú iskolai úszásoktatásról hazánkban, de elsősorban az úszómozgások elsajátítására helyeződik a hangsúly, mint azok felhasználhatóságára változatos körülmények között (pl. nyílt vízben). Második feltevésünk (H2) is igazolást nyert.

Következtetések

Ahhoz, hogy a vízbefulladásos balesetek számát csökkentjük, a kompetencia alapú úszásoktatás szemléletének tudatos alkalmazására van szükség az iskolai úszásoktatók jövőbeni munkájában. A hagyományokra és tapasztalatokra épített, főként az úszómozgásos feladatokra koncentrált oktatást ki kell egészíteni a vízbiztonság kompetenciákra (15 db) fókuszáló tartalmakkal, mint például a PFD mellényben és ruhában történő úszás elsajátítása.

Ez a változás áttörést hozhat az iskolai úszásoktatás területén annak érdekében, hogy a tanterv által meghatározott órakereten belül célorientáltan szerezzenek vízbiztonságot és úszástudást a köznevelésben tanulók. A tantervek, az oktatási módszerek, az infrastruktúra fejlesztésével, és a környezet tenni akaró, támogató hozzáállásával javítható a jelenlegi állapot, biztosítható a felnövekvő generáció vízbiztonsági kompetenciája, és közelebb kerülhet hazánk a 2020-2021-ben induló „Úszónemzet Program” (2020) megvalósulásához, amelynek fő üzenete: „A vízbiztonság nem lehet kérdéses, tanulj meg úszni!” (MÚSZ).

BIBLIOGRÁFIA

- Giehl, J. és Hahn, M. (2010). *Úszás*. Budapest: Cser Kiadó.
- Hamar, P., Prhoda, G. és Karsai, I. (2018). Adalékok az iskolai testnevelés tananyag-kiválasztásához. *Iskolakultúra*, 28- évf. 3–4. sz. pp. 28–38. DOI: [10.14232/ISKKULT.2018.3-4.28](https://doi.org/10.14232/ISKKULT.2018.3-4.28)
- Kankaanpää, K. R. J. A., 2011. *Kuudeshuokkalaisten ja aikuisten uimataito Suomessa vuonna*. [online] http://www.suh.fi/files/200/uimataitoraportti_fin.pdf [2020.01.30]
- Kutassi, L. (1981). A szocialista testnevelés és sport általános kibontakozásának kezdete Magyarországon I. rész. *A testnevelési főiskola közleményei*, 3. 11–32.
- Magyar Úszó Szövetség. *Úszónemzet Program bemutatása* [online] <https://musz.hu/category/uszo-nemzet-program/> [2020.11.19.]
- Mihály, I. (2003). Még egyszer a kulcskompetenciákról. *Új Pedagógiai Szemle*, 53. évf. 6. sz. pp. 103–112.
- Royal Life Saving (2017) *National Swimming and water safety education symposium summary report*, Sydney 19-20 April 2017 [online] https://www.swimaustralia.org.au/docs/national_swimming_water_safety_education_symposium_report.pdf [2019.12.10.]
- Université de Rouen Normandie *Attestation Scolaire de Savoir Nager* video (July 23, 2015) [online] <https://webtv.univ-rouen.fr/videos/assn-bo-du-23-juillet-2015-decoupage/video> [2019.11.10.]

- Stallman, R. K., Junge, M. and Blixt, T. (2008). The Teaching of Swimming Based on a Model Derived from the Causes of Drowning. *International Journal of Aquatic Research and Education*, Vol. 2: No. 4. Article 11. DOI: [10.25035/ijare.02.04.11](https://doi.org/10.25035/ijare.02.04.11)
- Stallman, R. K., Moran, K., Quan, L. and Langendorfer, S. (2017). Swimming Skill to Water Competence: Towards a More Inclusive Drowning Prevention Future. *International Journal of Aquatic Research and Education*, Vol. 10: No. 2. Article 3. DOI: [10.25035/ijare.10.02.03](https://doi.org/10.25035/ijare.10.02.03)
- WHO (2014). *Global report on Drowning - Preventing a leading killer*. Spain: WHO Press. [Online] https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/143893/9789241564786_eng.pdf [2020. január 20.]

Tantervi dokumentumok_1.változat

- Tantervek és utasítások az elemi népiskolák számára 1918-1941 (8 db).
- Tantervek az általános iskolák számára 1946-1981 (14 db).
- Nemzeti alaptantervi tervezetek és nemzeti alaptanterv 1990-1995 (4 db).
- Kerettantervi dokumentumok és módosítások 2001-2020 (5 db).

ZSÓFIA KOVÁCS – GYÖNGYVÉR PRISZTÓKA

*THE OCCURRENCE OF WATER SAFETY AND SWIMMING COMPETENCIES IN THE SCHOOL CURRICULUM,
IN DIRECTIVES AND IN FORWARD PLANNING*

Our study aiming to define the term ‘swimming ability’ is based on international literature and examines the competency-based school swimming education system, taking into consideration the blueprints and paradigms of our times. We are comparing public-school instructions, schemes and the curriculum of elementary and civic schools to our previously collected data processed with the help of historical analysis extending from 1918 to 2020. The classification of the analysed documents is based on how much data they specifically store about water safety and swimming competencies. As a result, we are going to showcase the curriculums that were built mostly around the mentioned competencies and the direction in which the swimming education is developing in Hungary.